

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

з дисципліни

Актуальні проблеми міжнародних відносин та світової політики

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 291: «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма: «Міжнародні відносини та регіональні студії»

вид дисципліни: за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: канд. іст. наук Геннадій ДЕДУРІН

2021/ 2022 навчальний рік

1. Навчальний контент:

РОЗДІЛ 1. СВІТОВА ПОЛІТИКА: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Тема 1. Вплив процесів глобалізації на світову політику і міжнародні відносини

Глобалізація і глобалістика. Багатозначність поняття «глобалізація». Види глобалізації. Економічна глобалізація. Інститути глобальної економіки. Соціокультурна глобалізація. Глобалізація як вестернізація. Можливі сценарії трансформації національних культур під впливом глобалізаційних процесів. Глобалізація у системі політичних координат. Глобалізація і національний суверенітет. Проблема глобального управління. Глобалізація і глобальні виклики людської цивілізації. Вплив глобальних проблем на характер міжнародних відносин. Участь України у процесах глобалізації.

Тема 2. Вплив процесів регіоналізації на світову політику і міжнародні відносини

Різні теоретико-методологічні підходи до визначення поняття «регіон». Вузьке і широке розуміння регіону. Внутрішня регіоналізація. Зовнішня регіоналізація. Рівні регіоналізації: макрорівень, мезорівень, мікрорівень. Загальна характеристика рівнів регіоналізації. Регіоналізація як важливий фактор зовнішньої і внутрішньої політики сучасних держав. Взаємозв'язок процесів регіоналізації та глобалізації. Поняття «глокалізація». Регіональні аспекти сучасної глобалістики.

Тема 3. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси в сучасному світі

Поняття «міжнародна інтеграція». Види міжнародної інтеграції. Економічна інтеграція. Політична інтеграція. Культурна інтеграція. Проблеми і протиріччя інтеграційних процесів. Основоположні принципи теорії і практики інтеграційних процесів в Європі. Азіатські моделі інтеграції. Інтеграційні процеси на пострадянському просторі. Поняття «дезінтеграція». Діалектичний взаємозв'язок процесів інтеграції та дезінтеграції.

Тема 4. Сепаратизм чи право націй на самовизначення: дилема сучасної світової політики

Феномен сепаратизму у світовій політиці: коріння, причини та умови виникнення. Регіоналізм, автономізм, сепаратизм: спільне та відмінне. Типологія сепаратистських рухів. Сепаратизм як право на сецесію. Еволюція сепаратизму у країнах Європи. Проблема регіонального сепаратизму у контексті європейської інтеграції. Сепаратистські рухи у окремих країнах

Західної Європи: Велика Британія, Іспанія, Бельгія, Італія, Франція, Німеччина. Сучасні прояви сепаратизму на інших континентах.

Тема 5. Вплив релігії на сучасну світову політику

Релігія, як важливий фактор впливу на характер міжнародних відносин на різних етапах розвитку людства. Протестантська етика або дух капіталізму – чи справді протестантські країни є найуспішнішими? Православне братство та його небезпеки з огляду на політизацію православ'я. Релігійний чинник у зовнішній політиці країн Сходу. Ісламський фундаменталізм та інші форми релігійного екстремізму у сучасному світі.

Тема 6. Поширення ідей ліво та правопулізму та їх вплив на сучасну світову політику

Витоки популістських рухів. Основні відмінності між лівими та правими популістами. Популізм – хвороба демократії? Причини зростання популістських рухів у сучасній Європі. Популісти та євроінтеграція. Популізм як різновид євроскептицизму. Погляди європейських популістів на ключові проблеми сучасних міжнародних відносин.

РОЗДІЛ 2. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Тема 7. Феномен країн-ізгоїв у міжнародних відносинах

Трактування поняття «країни/держави-ізгої». Які країни покарані світовою спільнотою і чому? Історичні приклади країн-ізгоїв. Куба, Венесуела, Іран, Північна Корея, Ізраїль, Ірак, Судан, Сирія, Лівія. Чому Росія не буде країною-ізгоєм. Держави-ізгої та міжнародна безпека. «Країни-ізгої» як стигматизовані члени міжнародної спільноти.

Тема 8. Національні меншини як вагомий фактор впливу на міжнародні відносини: історія та сучасність

Сутність термінів «національні меншини», «етнічні меншини», «корінні народи». Причини виникнення та типологія національних меншин. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин та актуалізація проблеми національних меншин. Асиміляція, мультикультуралізм та інші спроби вирішення проблеми національних меншин. Етнополітичні конфлікти у сучасному світі та їх вплив на зовнішню політику провідних країн світу. Міжнародно-правова база захисту прав національних меншин.

Тема 9. Гарячі точки сучасності: витоки конфліктів та шляхи їх подолання

Сирійська проблема: міжнародний аспект. Арабо-ізраїльський конфлікт. Ситуація навколо Косово. Шляхи мирного врегулювання на Донбасі. Протистояння у Нігерії. «Боко Хорам». Міжплеменні конфлікти у

Південному Судані. Нарковійни у Мексиці. Військові конфлікти у Ємені та Афганістані. Курдська проблема. Роль місій ООН та ОБСЄ в урегулюванні міжнародних конфліктів.

Тема 10. Зовнішня політика Російської Федерації – як виклик існуючій системі міжнародних відносин

Міжнародні наслідки розпаду СРСР та Російська Федерація як основний правонаступник Радянського Союзу у сфері міжнародних відносин, договірно-правових зобов'язань та зовнішньополітичного потенціалу. Зовнішня політика Росії у 1990-х роках: невдала спроба інтеграції до світової спільноти. Зміни зовнішньополітичного курсу РФ з початку 2000-х років. Росія та країни СНД. Росія та США. Росія та країни ЄС. Вплив ситуації в Україні на зовнішньополітичне становище РФ.

Тема 11. Торгівельні війни у сучасному світі та їх вплив на економічні та політичні відносини між країнами

«Торгівельна війна» – сутність поняття. Основні торговельні війни ХХ ст. і їх наслідки: ретроспективний огляд. Торговельні війни сучасності: японсько-китайська, японсько-корейська, американсько-китайська. Торговельна конкуренція між США та ЄС. Роль Світової організації торгівлі (СОТ) у запобіганні торговельних війн. Чим небезпечні торговельні війни? Можливі шляхи їх уникнення у майбутньому.

Тема 12. Актуальні виклики і загрози міжнародній безпеці

Недержавні учасники як джерела нових викликів і загроз міжнародній безпеці. Транснаціональна організована злочинність. Нацизм і екстремізм. Тероризм. Феномен міжнародного тероризму. Міжнародний тероризм як соціально-політичне явище. Особливості міжнародного тероризму на сучасному етапі. Міжнародне співробітництво в сфері протидії міжнародному тероризму. Проблеми розробки нормативно-правової бази боротьби з міжнародним тероризмом. Піратство як загроза міжнародній безпеці в ХХІ столітті. Гуманітарні проблеми міжнародних відносин. Нові інформаційні технології як виклик міжнародній безпеці і стабільності.

Рекомендована література

Основна література

1. Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях. Монографія. / Макаренко Є., Погорська І., Рижков М. та ін. К.: Центр вільної преси, 2016. 472 с.
2. Гантінгтон С. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. Львів: Кальваїя, 2016. с. 156
3. Ди Нольфо Э. История международных отношений (1918-1999 гг.). В 2-х томах. М.: Логос, 2003. Т.1. 592 с., Т.2. 744 с.

4. Дюррозель Ж-Б. Історія дипломатії від 1919 року і до наших днів/Пер. з фр. Є. Марічева. К.: Основи, 2017. 903 с.
5. Зеленов Л. Современная глобализация: Состояние и перспективы. М.: ЛЕНАНД, 2009. 304 с.
6. Коппель О. Міжнародні відносини ХХ століття. К.:ФАДА, ЛТД, 2018. 256 с.
7. Майборода О. Етнічність у міжнародній системі. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2015. 408 с.
8. Прохоренко И. Европейская интеграция и проблема сепаратизма в государствах – членах ЕС. М: ИМЭМО РАН, 2018. 94 с.
9. Хелд Д., Гольдблатт Д., Макгрю Э. Глобальные трансформации. Политика, экономика, культура. М.: Праксис, 2004. 576 с.
10. Шепелєв М. Теорія міжнародних відносин: Підручник. К.: Вища Школа, 2014. 622 с.

Допоміжна література

1. Батюк В. Мировая политика: учебник для академического бакалаврата. М.: Издательство Юрайт, 2017. 256 с.
2. Более безопасный мир: наша общая ответственность: доклад Группы высокого уровня ООН по угрозам, вызовам и переменам. *Официальный сайт ООН.* URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/602/33/PDF/N0460233.pdf?OpenElement>
3. Бостан С. Особенности распространения сепаратистских тенденций в современном мире в контексте развития глобализационных процессов. *Studia Humanitatis*. 2016. № 1. С. 7 – 12.
4. Городня Н. Глобалізація і США. *Американська історія та політика*. 2017. № 3. С. 9-21.
5. Капітоненко М. Міжнародні конфлікти: навчальний посібник. К.: Либідь, 2009. 352 с.
6. Король А. Інформаційні технології в системі міжнародних відносин: проблема впровадження. *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2015. Вип. 3-4. С. 59-67.
7. Современные глобальные проблемы / Отв. ред. В.Г. Барановский, А.Д. Богатуров. М.: Аспект Пресс, 2010. 350 с.
8. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика : навч. посіб. / М. Требін, Л. Герасіна, В. Погрібна та ін. ; за ред. М. Требіна. Х. : Право, 2016. 540 с.
9. Trevo R. Social Media and Foreign Policy. *Oxford Research Encyclopedia of Politics*, 2017. 367 p.
10. Weber C. International Relations Theory. A Critical Introduction. L.: Routledge, 2010. 264 p.

**Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше
методичне забезпечення**

Ключові запити для пошуку у світовій мережі відповідних інформаційних ресурсів:

1. Project Gutenberg (<http://www.gutenberg.org/>); Globethics.Net (<http://www.globethics.net/>);
2. Cambridge University Press – Humanities & Social Sciences (journals.cambridge.org/);
3. Taylor & Francis (<http://www.tandfonline.com/>);
4. The Online Books Page (<http://onlinebooks.library.upenn.edu/>);
5. ProQuest (<http://www.proquest.com/>);
6. Sage (<http://online.sagepub.com/>);
7. The Digital Public Library of America (<http://dp.la/>);
8. The Internet Public Library (<http://www.ipl.org/>);
9. The World Digital Library (<http://www.wdl.org/>).

2. Плани практичних(семінарських) занять, завдання для лабораторних робіт, самостійної роботи:

№№ з/п	Назва теми
1.	Глобалізація – імперіалізм ХХІ століття? 1. Глобалізація як перехід міжнародних відносин у світову політику 2. Вестернізація як форма культурної глобалізації 3. Можливі сценарії трансформації міжнародних відносин під впливом глобалізаційних процесів 4. Переваги та небезпеки глобалізаційних процесів
2.	Регіоналізація як важливий фактор зовнішньої і внутрішньої політики сучасних держав 1. Регіоналізм та глобалізм: взаємодоповнення чи взаємовиключення? 2. Глокалізація: концепції та характерні риси 3. Старий та новий регіоналізм 4. Роль регіоналізації у сучасній системі міжнародних відносин (на прикладі Європи)
3.	Інтеграційні (дезінтеграційні) процеси як вагомий чинник впливу на характер сучасних міжнародних відносин 1. Поняття «міжнародна інтеграція». Види міжнародної інтеграції 2. Європейська інтеграція. Причини зростання євроскептицизму 3. Особливості інтеграційних процесів на інших континентах 4. Інтеграція та дезінтеграція на теренах колишнього СРСР
4.	Сепаратизм у країнах Західної Європи: історія та сучасність 1. Причини та передумови виникнення сепаратистських рухів 2. Сепаратистські рухи у Іспанії 3. Сепаратистські рухи у Великій Британії 4. Прояви сепаратизму у інших країнах Західної Європи 5. Вплив фактору існування сепаратистських рухів на світову політику
5.	Вплив релігії на сучасну світову політику 1. Історична еволюція ролі релігійного фактору у міжнародних відносинах 2. Вплив релігійного фактору на зовнішню політику провідних країн світу

	на сучасному етапі 3. Небезпека використання ідеї «православного братерства» у міжнародних відносинах 4. Ісламський фундаменталізм та інші форми релігійного екстремізму у сучасному світі
6.	Погляди європейських популістів на ключові проблеми сучасних міжнародних відносин 1. Витоки популістських рухів та причини популярності їх ідей 2. Лівий та правий популізм: основні відмінності 3. Погляди європейських популістів з ключових проблем міжнародної політики 4. Популізм – хвороба демократії?
7.	«Країни-ізгої» як стигматизовані члени міжнародного співноти 1. Держави-ізгої: історія формування концепції 2. Історичні приклади держав-ізгоїв 3. Іран та його зовнішньополітична концепція 4. Північна Корея та її зовнішня політика
8.	Міжнародні відносини і проблема національних меншин у країнах Центрально-Східної Європи 1. Національна меншина – трактування дефініції 2. Витоки проблеми національних меншин у країнах Центрально-Східної Європи 3. Національні меншини як вагомий фактор впливу на характер міжнародних відносин у регіоні у міжвоєнний період 4. Шляхи вирішення проблеми національних меншин у «соціалістичній» Європі 5. Проблема національних меншин у взаємовідносинах між країнами регіону на сучасному етапі 6. Національні меншини як суб'єкт міжнародного права
9.	Роль місій ООН та ОБСЄ в урегулюванні міжнародних конфліктів 1. Історичний досвід ООН у вирішенні міжнародних конфліктів 2. Діючі місії ООН на сучасному етапі 3. ОБСЄ та врегулювання міжнародних конфліктів 4. Діяльність місії ОБСЄ на Донбасі: досягнення і проблеми
10.	Імперські амбіції у зовнішній політиці Російської Федерації 1. Зовнішня політика Росії у 1990-х рр. 2. Зміни російського зовнішньополітичного курсу на межі XX – XXI ст. 3. Участь Росії у міжнародних конфліктах сьогодення 4. Росія – Захід: чи можливий розумний компроміс?
11.	Торгівельні війни сучасності: причини, сутність, наслідки 1. «Торгівельна війна» – сутність поняття 2. Основні торговельні війни XX ст. і їх наслідки: ретроспективний огляд 3. Торгівельні війни сучасності: японсько-китайська, японсько-корейська, американсько-китайська 4. Роль Світової організації торгівлі (СОТ) у запобіганні торговельних війн
12.	Нові виклики і загрози міжнародній безпеці 1. Причини появи та поширення міжнародного тероризму 2. Події 11 вересня 2001 року та зростання загрози з боку міжнародного тероризму 3. Найбільші терористичні організації та їх діяльність 4. Транснаціональна організована злочинність 5. Кібернебезпечність сучасного світу та її вплив на характер міжнародних

	відносин 6. Екологічні загрози у сучасному світі на міжнародні зусилля з їх подолання
--	--

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Тема 1. Вплив процесів глобалізації на світову політику і міжнародні відносини <i>Завдання:</i> - лекційний матеріал доповнити детальним ознайомленням з проявами глобалізаційних рухів у світовій політиці; - вміти характеризувати основні переваги та небезпеки глобалізації як для розвинутих країн, так і країн 3-го світу	5
2	Тема 2. Вплив процесів регіоналізації на світову політику і міжнародні відносини <i>Завдання:</i> - лекційний матеріал доповнити інформацією стосовно поняття «регіоналізація» та її рівні; - вміти визначати роль регіоналізації як важливого фактору зовнішньої і внутрішньої політики сучасних держав	5
3	Тема 3. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси в сучасному світі <i>Завдання:</i> - звернути увагу на поняття і різновиди міжнародної інтеграції; - характеризувати проблеми та протиріччя інтеграційних процесів; - визначити діалектичний зв'язок процесів інтеграції та дезінтеграції	5
4	Тема 4. Сепаратизм чи право націй на самовизначення: дилема сучасної світової політики <i>Завдання:</i> - встановити специфічні риси північноамериканського сепаратизму (квебекська проблема); - знати типологію сепаратистських рухів; - вміти характеризувати проблеми регіонального сепаратизму у контексті європейської інтеграції	5
5	Тема 5. Вплив релігії на сучасну світову політику <i>Завдання:</i> - з'ясувати наскільки сучасна світова політика залежить від впливу релігійних факторів; - встановити, яким чином релігійні ідеї використовуються адептами міжнародного тероризму; - з'ясувати, яким чином релігійний чинник використовується у зовнішній політиці провідних країн світу	5
6	Тема 6. Поширення ідей ліво та правопулізму та їх вплив на сучасну світову політику <i>Завдання:</i> - знати історичні витоки популістських рухів та їх ідейний арсенал; - звернути увагу на те, чому популізм називають «хворобою демократії»;	5

	- характеризувати зовнішньополітичні погляди ліво- та правопопулістів	
7	Тема 7. Феномен країн-ізгоїв у міжнародних відносинах Завдання: - розглянути обставини появи даного терміну у арсеналі фахівців-міжнародників; - вміти пояснити, чому існування подібних країн загрожує міжнародній безпеці; - знати основні ознаки країни-ізгоїв	5
8	Тема 8. Національні меншини як вагомий фактор впливу на міжнародні відносини: історія та сучасність Завдання: - характеризувати вплив фактору наявності національних меншин на взаємовідносини України та її сусідів; - бути готовим навести приклади країн, які через невирішеність проблеми національних меншин, потрапляли й потрапляють під критику міжнародної спільноти; - знати основні міжнародно-правові документи, що регулюють правове становище національних меншин	5
9	Тема 9. Гарячі точки сучасності: витоки конфліктів та шляхи їх подолання Завдання: - ознайомитися зі змістом поняття «гарячі точки»; - вміти характеризувати причини основних конфліктів сучасності; - наводити приклади вдалого вирішення подібних конфліктів завдяки залученню міжнародних організацій та міжнародної спільноти	5
10	Тема 10. Зовнішня політика Російської Федерації – як виклик існуючій системі міжнародних відносин Завдання: - пояснювати причини трансформації зовнішньої політики Росії, що розпочалися з початку 2000-х років; - вміти визначати, чим імперські зазіхання РФ небезпечні для сусідніх країн, зокрема і на прикладі України	5
11	Тема 11. Торгівельні війни у сучасному світі та їх вплив на економічні та політичні відносини між країнами Завдання: - лекційний матеріал доповнити історичним екскурсом, який допоможе краще зрозуміти генезу цього явища та його вплив на міжнародні відносини протягом останніх десятиліть	3
12	Тема 12. Нові виклики і загрози міжнародній безпеці Завдання: - вміти пояснювати чи можна відносити до учасників міжнародних відносин національно-визвольні і сепаратистські рухи, мафіозні угруповання, терористичні організації? - розкрити сутність поняття «гібридна війна»	3
13	Разом	56

Індивідуальне завдання:

Не передбачено планом.

3. Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт передбачених навчальним планом:

ЗРАЗКИ ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. Назвіть основні міжнародно-правові документи, що регулюють правове становище національних меншин.
2. Поясніть причини трансформації зовнішньої політики Росії, що розпочалися з початку 2000-х років.
3. Визначте небезпеку міжнародним відносинам від мафіозних угруповань та терористичних організацій.

4.Завдання семестрових екзаменів (письмових залікових робіт):

Питання до екзамену

1. Глобалізація як фактор сучасних міжнародних відносин
2. Релігійний фактор у сучасних міжнародних відносинах
3. Китай в сучасних міжнародних відносинах
4. Близький Схід в сучасних міжнародних відносинах
5. Проблеми світової енергетики та енергетична безпека
6. Політико-правовий вимір міжнародних відносин і світової політики
7. Сучасні загрози та виклики міжнародній безпеці
8. Шанхайська організація співробітництва
9. МВФ та СТО у системі сучасних міжнародних відносин
10. Роль ООН в сучасному світі
11. ОБСЄ та її місце у світовій політиці
12. Американсько-китайські торгівельні війни
13. Американсько-російські відносини та їх вплив на світову політику
14. Проблема Північної Кореї у сучасних міжнародних відносинах
15. Американсько-іранські відносини на сучасному етапі
16. Міжнародна терористична організація ІГІЛ
17. Екологічні проблеми в світовій політиці
18. Нові учасники сучасних міжнародних відносин
19. Вплив сучасних інформаційних технологій на систему міжнародних відносин
20. Антиглобалізм в сучасних міжнародних відносинах
21. Латинська Америка в сучасних міжнародних відносинах
22. Феномен міжнародного тероризму
23. Глобальні проблеми сучасності
24. Роль етичного чинника у світовій політиці

25. Взаємозумовленість права і моралі в вирішенні глобальних проблем сучасного світу
26. Міграційні процеси у сучасному світі
27. Популізм на міжнародній арені
28. Арабо-ізраїльські стосунки у ХХІ столітті
29. «Гарячі точки» африканського континенту
30. Війна на Донбасі: міжнародний аспект
31. Релігійні війни у історії міжнародних відносин
32. Індो-пакистанський конфлікт: витоки та сучасний стан
33. Енергетичні проблеми у світовій політиці
34. Екологічні проблеми у світовій політиці
35. Антиглобалізм у сучасному світі: учасники, цілі і завдання руху
36. Роль «м'якої сили» у сучасних міжнародних відносинах
37. Проблеми та протиріччя інтеграційних процесів у сучасному світі
38. Військовий фактор у сучасних міжнародних відносинах
39. Транснаціональні корпорації як учасники міжнародних відносин
40. Роль фактора сили в світовій політиці. Сучасні військово-політичні концепції і стратегії
41. Роззброєння як глобальна проблема. Скорочення звичайних озброєнь: глобальний і регіональний аспекти. Боротьба за скорочення і заборона зброї масового знищення
42. Нові виклики і загрози міжнародній безпеці
43. Міжнародний тероризм як соціально-політичне явище
44. Міжнародне співробітництво в галузі протидії міжнародному тероризму. Проблеми розробки нормативно-правової бази боротьби з міжнародним тероризмом
45. Поняття «міжнародний конфлікт». Сутність, зміст, типологія і роль міжнародних конфліктів
46. Стратегії і методи врегулювання міжнародних конфліктів
47. Роль світового співтовариства у врегулюванні міжнародних конфліктів. Види міжнародного втручання в конфлікти і внутрішні справи держав
48. Миротворча діяльність держав і міжнародних організацій. Проблеми і перспективи інституту миротворців
49. Миротворча діяльність ООН
50. Тенденції становлення нового світоустрою. Можливі моделі майбутнього світового порядку.

Зразок екзаменаційного білету

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Напрямок підготовки 291 «Міжнародні відносини та регіональні студії»
Семестр 7
Форма навчання денна
Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): бакалавр
Навчальна дисципліна: Актуальні проблеми міжнародних відносин та світової політики

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 3

1. Багатозначність поняття «глобалізація» (15 балів)
2. Рівні регіоналізації: макрорівень, мезорівень, мікрорівень (10 балів)
3. Сирійська проблема: міжнародний аспект (15 балів)

Затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
протокол № 1 від «28» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри _____ Анатолій ПАРФІНЕНКО

Екзаменатор _____ Геннадій ДЕДУРІН